

BOKKENRIJDERS BELIEVEN BELGIË (23)

Hans Hermans

Hoofdstuk XIV Vastenavond versus Carnaval (9)

Kunnen carnaval en fascisme hand in hand gaan? Toen Hitler aan de macht kwam, riepen de leden van het traditionele Keulse carnavalscorps Rote Funken, harder ‘Sieg heil’ dan ‘Alaaf’ en toen de führer in 1933 een stabiel stekje in Berlijn gevonden had, werden alle volksfeesten aangegrepen, om de nazi-idealen uit te dragen. De NSDAP controleerde met haar organisatie ‘Kraft durch Freude’ het Duitse carnaval en daarmee werd carnaval in Keulen, thematisch en propagandistisch aan het nieuwe regime geconformeerd. De laatste aflevering houdt zich bezig met carnaval in Duitsland en we merken al gauw dat echte geweren en klabuzen (nepgeweren) veel met elkaar gemeen hebben, vooral als de begeleidende marsmuziek van dezelfde componisten is.

24.26. All af, Alles-ab

24.26.1. Cöln alaaf!

Toen in 1823 de eerste carnavalsvierders door Keulen trokken, riep iedereen *Alaaf*. Carnaval was iets nieuws, maar *Alaaf*, zo blijkt nu, is ontzettend oud en door de jaren heen ontstonden, met betrekking tot de intentie en definitie van de kreet een aantal merkwaardige en soms wonderlijke hypothesen. Iedere heemkundige carnavaloog is overtuigd van zijn of haar gelijk en voor de aardigheid laten we een dozijn definities de revue passeren, met de overtuiging dat wij de waarheid nooit aan de weet zullen komen.



Kölle alaaf

1. Het motto *Alaaf* is een populaire vertaling van *All af* of ‘Alles-ab’ en het betekent dat de slokdarm tijdens Vastenavond en carnaval meer voedsel en drank moet verwerken dan op andere dagen. In dit geval kunnen wij *Alles-Ab* vertalen met ‘smakelijk eten en

drinken!’ Dat de letter ‘b’ vervangen werd door de ‘f’ komt wel vaker voor, denken we aan *heben* en *heffen*, *stauben* en *stoffen* enz.

2. Duitser Petri Erdmann, auteur van ‘Handbuch der Fremdwörter’ is overtuigd dat het woord afstamt van het Keltische *Alaf* hetgeen ‘geluk’ betekent en ook vertaald kan worden met ‘Hij leve hoog!’ Maar kan ook ‘Hij leve lang!’ betekenen. Vele eeuwen geleden zei men in Aken: ‘Alaaf wat joonk is en wen’t enge hoonk is!’ (Lange leve alles wat jong is, zelfs als het een hond is!)

3. Joden denken daar anders over en weten dat *Alaaf* afkomstig is uit de Jiddische taal, dat is een Duitsachtige taal die door joden op sommige plaatsen in Europa gesproken wordt. *Alaaf* zou in dit geval met ‘de eerste’ vertaald kunnen worden. Een joodse legeraanvoerder wordt immers *Alluv* genoemd. Vroeger was er in Keulen een grote joodse gemeenschap en die mensen zouden het begrip het eerst gebruikt hebben om aan te tonen dat hun gemeenschap op de eerste plaats komt.



Alaaf jong geleerd

4. Er wordt ook beweerd dat het een gecombineerde groet is, waarbij de betekenis van de woorden 'hallo' en 'proost' gecombineerd wordt. Het is een groet en tevens een toostgebaar.

5. In Keulen weet men precies wat *Alaaf* betekent: 'D'r tsöch dae kött!' De optocht is dus in aantocht en de mensenmeute moet aan de kant van de weg gaan staan.

6. In die stad weet men ook dat het volk op de bovenste plank staat en dat het nergens beter toeven is dan in Keulen. In een document uit 1733 staat *Cöln All-und-af* en men vertaalde het met 'Keulen boven alles'.

7. Soms horen we ook dat *All Aff* duidelijk stelt, dat wij allemaal apen zijn of op zijn minst mensen zijn die na-aperen. De aap staat als symbool voor de na-aperij en dat is feitelijk een negatieve eigenschap die goed bij het omkeerprincipe van carnaval past.



De alaaf groet

8. Een andere carnavaloloog weet vrijwel zeker, dat de oudste schriftelijke vermelding van *Alaaf* te vinden is in een petitie van Fürst Klemenz-Wenzel von Metternich in het jaar 1635 aan de Keulse keurvorst Maximiliaan von Bayern, die niet alleen bisschop was van Keulen, maar ook van Luik en Malmedy. Met het woord *Alaaf* bedoelde de schrijver 'Keulen voorop!' (Opmerking: Soms wordt ook Franz Wilhelm von Wartburg genoemd, die bisschop van Münster was. De overlevering hinkt op meer plaatsen, want de

bekende Oostenrijkse staatsman Klemenz-Wenzel von Metternich leefde niet in 1635, maar van 1773 tot 1859.)

9. Of werd *Alaaf* gebruikt in het Middelnederlands? Sommige deskundigen beschouwen het Middelnederlands als een verzamelnaam voor dialecten, die tussen 1150 en 1500 in Nederland gesproken en geschreven werden. De heren weten dat in die tijd heel veel zinnen begonnen met *Al af* maar dat die woorden ook tussengevoegd werden. Als voorbeeld de zin: 'Al hebbe se mi nit helpe willen, allaf Joep, die sprong gelijk bei'. (Vertaling: Niemand wilde mij helpen, met uitzondering van Joep.) We kunnen het vergelijken met dat ouwe heertje in Aken die bij een vorstelijk diner een glas water aangeboden kreeg en reageerde: 'Alaaf e jód jlaas wien!' (...) Met *allaf* bedoelt men hier de positieve uitzondering op een negatieve regel. In de loop der eeuwen veranderen *allaf* in *alaaf* en werd vooral met Vastenavond, daarna ook met carnaval, gebruikt om het 'uitzonderingsprincipe' duidelijk te maken. De nar werd immers burgemeester en kreeg de sleutel van het stadhuis.

10. Tenslotte zijn er mensen die zeker weten dat *Alaaf* hetzelfde is als 'elf'. Dat is één minder dan twaalf, want dat is het getal van de perfectie, dat deelbaar is door zes getallen.

11. Het getal elf zou ook gerelateerd kunnen worden aan het 'Elfde gebod' en dat betekent: 'Lak aan de hele wereld.' Of zoals men in Maastricht zegt: 'Sjiet aan de luij!'

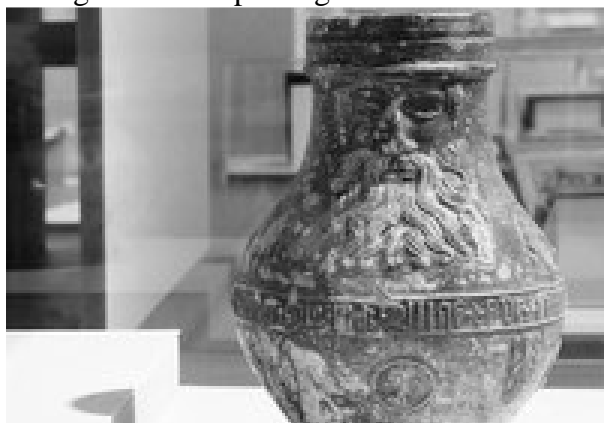
12. De bekende socioloog Theo Fransen uit Maasbree schreef in zijn boek *Carnaval Ontmaskerd*, dat de uitroep een verbastering is van *Alfa*, de eerste letter van het Griekse alfabet. (...)



Wij laten het bij deze twaalf omschrijvingen en nemen een kijkje in diverse musea waar aarden drinkkruiken met de spreuk *Allaf* - achter glas staan.

24.26.2. Allaf op Bartmannkrug

Reeds in 1550 werden in Keulse bakovens heel bijzonder drinkkruiken gemaakt, die ook wel *Bartmannkrug* genoemd worden. Op die aarden bekers stond de afbeelding van een gezicht met baard en daarbij een korte tekst met het woord '*Allaf*'. In de tweede helft van de 16^e eeuw was dit waarschijnlijk een drinkgroet of een proostgebaar.



De Keulse drinkkruik met alaaf

Om dit aspect te verifiëren, nam ik contact op met de heer Georg Mölich, conservator van de expositie 'Renaissance am Rhein' in het Landes-Museum te Bonn, van de Landschaftsverband Rheinland. De heer Mölich schreef op 15 november 2010, dat de zgn. *Bartmannkrug* op dit moment tentoongesteld wordt in Bonn en een afbeelding van de drinkkruik op blz. 475 van de catalogus staat. Met de bekende en gewaardeerde Gründlichkeit voegde de conservator er nog aan toe dat Walter Hoffmann en Ingeborg Unger reeds eerder een boek schreven met de titel *Alaaf und kein Ende* en in dat werk de Bartmannkrug uit de 16^e eeuw, die gebakken werd in een oven in de Streitzeuggasse in Keulen, behandeld wordt. Over de inschriften werd ook geschreven in 'Rheinische Vierteljahrsblätter, 1997, blz. 303-311'. Daar staan ook andere voorbeelden van een vroege vermelding van de drinkspreuk: ALAF FVR EINEN GOTEN DRVNCKE, op een Bartmannkrug uit het midden van de 16^e eeuw, die zich in het Rijksmuseum te Amsterdam bevindt. (...)

Kwam deze bijzondere drinkkruik via Rijn en Rotterdam in de hoofdstad terecht? Was *Alaf* ook in Holland een bekend groet- of toostgebaar?



De Keulse drinkkruik met alaaf

De heer Dietmar Kottmann, voorzitter van de Laurensberger Heimatfreunde, vond het onderwerp boeiend en nam contact op met de heer Wolfram Giertz uit Aken die alles weet over historische keramieke vaatwerken in onze streek. De heer Giertz kon bevestigen dat zich in het Rijksmuseum te Amsterdam, met inventarisnummer NM 343, een drinkkruik bevindt met de tekst; ALAF FVR EINEN GOTEN DRVNCKE. Er bestaan ook nog variaties van deze spreuk b.v. in het Keramiekmuseum te Frechen (Keulen) met inventarisnummer KMF A 254: ALAF FVR EINEN GODEN DRONCK WIN. En in Rotterdam MBB met inventarisnummer F 4010: ALF 8 EVR 8 EINEN GODEN DRUNCK en verder is er nog een kruik van Werkplatz Streitzeuggasse te Keulen met de tekst: ALLAF FVR EINEN GODEN DRVINCK. De heer Giertz voegt hieraan toe dat Ingeborg Unger in haar boek over Keuls en Frechener aardewerk in de Renaissance op blz. 427-429 een lijst publiceerde van alle tot nu toe bekende drinkspreukvarianties.

(Opmerking: De Nederlandse Taalunie schreef mij dat de opschriften zo verschillend zijn, omdat er in de 16^e eeuw nog geen algemene spellingsregel bestonden. Wel waren in de 16e eeuw de overeenkomsten tussen Nederduitse en Hoogduitse taal groter dan nu.. (...)



Baardmankruik uit Frechen

24.26.3. Baardmannen en Puntneuzen

Dat de Keulse dagbladpers in het kader van 11 november hieraan uitvoerig aandacht besteedde is (ook) niet nieuw. Het ligt voor de hand dat de drinkspreuk ouder dan de drinkkruiken is en het is nog maar de vraag of *Allaf* toen iets met Vastenavond te maken had.



Typisch voorbeeld van een baardmankruik
Conservator Giertz weet ook dat de Raerener drinkkruiken, anders dan die uit Keulen, geen horizontale letterband hadden. De voorloper van de *Bartmannkrug* kwam in de 15^e eeuw uit het Raerener gebied en werd daar

Gesichtskrug doch in Nederland 'puntneus' genoemd. Auteur Christel van Hees schreef in 2002 het relevante boek *Baardmannen en Puntneuzen*.



Rijnlandse baardmankruik

In Keulen werden in het midden van de 16^e eeuw de afbeeldingen veranderd en werd het gezicht op de kruik geplakt en dan gebrand. Tegen het einde van de 16^e eeuw keerden die kruiken naar Raeren terug en werden ook daar, in het kader van het Renaissance-aardewerk, Bartmannkruiken gemaakt. De heer Giertz weet ook dat in 1733 de spreuk *Allaf Collen* in een loterijdocument als motto gebruikt en pas daarna als vastenavondkreet geadopteerd werd. (...)



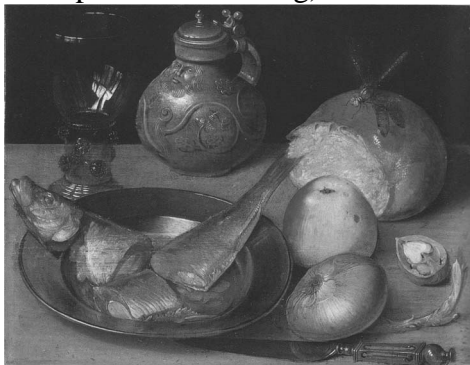
Roberto Bellarmino naar wie Frechense baardmankruikook Bellarmines genoemd werden

Op een later tijdstip werden de Bartmannkruiken in een zeer grote oplage in Frechen gefabriceerd en als *Bellarmines* naar Engeland geëxporteerd. (Opmerking: De Italiaanse jezuïet en kerkleraar Roberto Bellarmino leefde van 1542 tot 1621, was zes jaar hoogleraar aan de universiteit van Leuven en trok toen naar Rome waar hij kardinaal werd. Hij was een van de grootste contra-reformatoren uit zijn tijd en werd in 1930 heilig verklaard. In het Engelse taalgebied betekent *Bellarmines* een gezicht met duidelijke jukbeenderen en een zware angstaanjagende baard. Dat was van toepassing op kardinaal Roberto, maar of dat de enige reden was om de drinkkruik naar hem te noemen?)

De heer Ralph Mennicken is conservator aan het Töpfereimuseum te Raeren en ook hij vond het opportuun om zijn literatuur te raadplegen. In Raeren werd dit soort drinkbekers gefabriceerd, maar er is helaas geen volledige kruik bewaard gebleven. Wel bevindt zich in Keulen een kruikscherf uit Raeren (1580-1590) met medaillon en opschrift:

AL.AF.FVR.EINEN.GODEN.DRONCK.HA NS.ET.GILT.T.HANS. We kunnen het vertalen met: 'Alles af en alles weg voor een goede slok!' en dat motto past uitstekend bij het huidige carnaval en nog veel meer bij de Vastenavond van toen. Begin 2011 werd door het Töpfereimuseum van Raeren een website geopend, waar veel interessante aspecten vermeld staan.

(www.toepfereimuseum.org).



Baardmankruik op een stilleven met haring van Georg Flegel

24.26.4. Alaf sal fena

Aan de hand van drinkkruiken weten wij dat *Alaaf* reeds in 1550 gebezigd werd. Maar

onderzoek bracht aan het licht dat dit motto veel ouder is. Guido von List vond in de ruïne van een kasteeltoren een steen met de gebeitelde tekst ALAF SAL FENA. Die spreuk is afkomstig uit de IJslandse Edda, die ook Proza Edda genoemd wordt en deel uitmaakt van de Noorse Mythologie.



In de Noorse Edda - met tal van godenverhalen - komt alaaf al voor

Deze Edda is een handboek voor dichters die in de middeleeuwen op IJsland leefden en werd geschreven door Snorri Sturluson. Het is een verzamelband vol verhalen uit de Noorse mythologie vanaf de 9^e tot de 12^e eeuw en beschrijft de dappere daden van de Noorse goden. Het doel van het werk was om IJslandse lezers vertrouwd te maken met de Noorse subtiliteit. Hij vertaalde ALAF SAL FENA als 'De kracht van de zon voor de moedige strijder!' Voor de duidelijkheid hier een stukje IJslandse proza:

De onoverwinnelijke zonnegod

De geboorte van Sol Invictus

Verrezen jonge zon

Overwinnend triomferend licht

Zoals Feniks uit de as

Balder, Christus, Osiris, Tiu

Mijn Ikbewustzijn

Mijn eigen

Jouw eigen

ALAF SAL FENA SAL SIG

ALAF SAL FENA

24.26.5. Oerkracht

De steen uit de toren werd overgebracht naar een museum in Thüringen waarna Von List aan het werk ging maar zijn enthousiasme werd door academici in de kiem gesmoord omdat List niet wilde herkauwen wat wetenschappers met veel aantekeningen en

oneindig veel noten gepubliceerd hadden. Maar Von List beschikte over goede bronnen, zodat hij de enige is die de spreuk *ALAF SAL FENA* ontrafelen kon. In zijn boek 'Ursprache der Ariogermanen' schreef hij op blz. 118: *AL* betekent 'heelal', *AF* betekent 'oerkracht' of 'vuur', *SAL* betekent 'leven' of 'heil', *FE* betekent 'bezit' en *NA* betekent 'natuurlijke afloop'. De spreuk wijst naar de zegenrijke invloed die in logische volgorde kracht geeft en daardoor worden hier geest, vuur, licht en leven verenigd. Waarschijnlijk werden de letters gebeiteld door iemand die de relatie met de Goddelijke oerkracht (het oervuur) nog niet verloren had.



Guido von List ontrafelde alaaf-spreuk

Hiermee komen we weer terug bij de oerkracht van de zon, die bij onze voorouders aanleiding was een Julfeest, zonnefeest of winterwende te organiseren, zodat de wintergeesten op de vlucht sloegen en de warme zon de vruchtbaarheid bij vrouwen, vee en op velden kon bevorderen. Op deze wijze kan het motto wellicht gelieerd worden aan de historische *Faselabend*.

24.27. Pruisisch verleden

24.27.1. Der Blaue Max

Anders dan de verholten en verscholen Vastenavond, was het commerciële carnaval van 1823 in Keulen, een persiflage op het Pruisendom. Keulen dat in 1815, samen met het Rijnland, aan Pruisen viel, moest voorzichtig zijn, want de heren in Berlijn hadden lange tenen en waren niet gediend van parodieën en karikaturen.



De Held Karnaval 1823

Om de Pruisische prinsen niet te krenken werd in Keulen aanvankelijk niet over 'prins carnaval', maar over *Held Carnaval* gesproken. (Opmerking: Pas in 1871 mocht *Held Karneval* zich 'Prinz Karneval' noemen.) Hij was/is gekleed in een Bourgondisch tenue en zijn gevolg was/is niet vermomd, maar droeg/draagt nagemaakte Pruisische uniformen en de gefortuneerde heren werden 'bewapend' met nepgeweren. Om het nog realistischer te maken, werden de uniformen versierd met metalen onderscheidingen. Het stukje blik, ooit bedoeld om de fanatieke Pruisische soldateska sarcastisch op de korrel te nemen, werd al spoedig ernstig genomen, want in Duitsland is men dol op ridderkruisen en andere militair vertoon, zelfs als het nep is. Hoe serieus de situatie toen was, blijkt uit het feit, dat er carnavalsdecoraties gemaakt werden, die als twee druppels water leken op echte onderscheidingen. Zelfs de bekende ridderorde *Pour le mérite*, die reeds in 1740 door Frederik de Grote (1712-1772-1786) in het leven geroepen werd, moest het ontgelden. Dat blauwe ridderkruis kreeg in Pruisen de bijnaam *Der Blaue Max*.



Pruisische onderscheiding Pour le Mérite werd in carnavalskringen Der Blaue Max

Keulen deed er nog een schepje bovenop, door senatoren van haar *Ehrengarde* een nauwelijks van echt te onderscheiden paspoort te geven. Toen de branieschoppers een uitstapje naar Rome maakten, bleken de carnavalsonderscheidingen en het 'paspoort' veel indruk te maken. Ze openden zelfs de deuren van het Vaticaan en de *Suisses* die wel iets gewend zijn, keken hun ogen uit. De 'hoge' gasten uit *Repubblica federale de Germania*, kregen tijdens een audiëntie, stoelen op de eerste rij. Voor de Keulse burgers was het een prachtige vertoning, maar de Keulse clerus was er minder gelukkig mee. Hoe aanzienlijk de Keulse neponderscheiding was bleek ook toen een lid van de *Ehrengarde der Stadt Köln*, zijn auto fout parkeerde. Toen een Romeinse agent de blauwe ridderorde zag ging hij in de houding staan en 'der Kölsche Jung' vertaalde: 'Senat de la garde de honneurs de Cologne'. Daarmee kon de carnavalist een bekeuring ontwijken en de diender wenste hem een goede reis...



De Ehrengarde van Keulen was getrouw het Pruisische voorbeeld en opende Vaticaanse deuren

24.27.2. Verdrag van Versailles

Toen Duitsland na de 1^e Wereldoorlog capituleerde werden op 11 november 1918 te Compiègne de voorwaarden tot de wapenstilstand getekend. Op 28 juni 1919 volgde het Verdrag van Versailles, dat op 10 januari 1920 in werking trad. Het ooit zo trotse Duitsland, dat na die verloren oorlog geen poot meer had om op te staan, beschouwde het 'Het Verdrag van Versailles' als een 'dictaat' en protesteerde. Pas toen de Entente dreigde heel Duitsland te bezetten, kwam de Weimarrepubliek tot bezinning.

De regering moest wel even slikken, want ze werd geconfronteerd met de bepalingen en aanvullende overeenkomsten, bestaande uit 440 artikelen... (Opmerking: Entente is de benaming voor een aantal bondgenootschappen tijdens de Eerste Wereldoorlog, die oorlog voerden tegen de Centralen, waartoe Duitsland behoorde.)



Duitsland vond het Verdrag van Versailles niet billijk. Op de spotprent gaat Engeland het Duitse varken aansnijden in porties voor België Rusland en Frankrijk

De Eerste Wereldoorlog had een vervelend gevolg voor carnaval, want de geallieerde bezetters waren niet gediend van proletarisch plezier. Pas in 1933 kon in Duitsland weer, zij het op bescheiden wijze, carnaval gevierd worden. Maar er zat een zeer venijnige adder onder het gras en het zwijmelgeestige volk merkte het niet. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd een Duits korporaal, tijdens de 'Slag om de Ieper', door een kogel getroffen. Die korporaal was Adolf Hitler (1889-1945) en de meeste historici zijn overtuigd dat deze traumatische gebeurtenis mede oorzaak was voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Er zijn zelfs Duitse



Tijdens de Eerste Wereldoorlog raakte Hitler gewond Lazaretfoto met Hitler achteraan 2e van rechts

historici die overtuigd zijn dat Adolf 'hirngeschädigt' was, terwijl de kogel alleen maar zijn hoofd schampte. De vernedering van een verloren oorlog en de sancties van de Entente waren voor Hitler aanleiding om zich in 1919 aan bij de *Deutsche Arbeiterpartei* aan te sluiten met de bedoeling een politieke ster te worden. Die partij noemde zich later NSDAP, zou een Tweede Wereldoorlog ontketen en zou het Reich voor de tweede keer naar een totale ondergang voeren.

24.27.3. Lebensraum

Toen in 1929 de wereld geconfronteerd werd met de *Beurscrash van New York*, maakte de arglistige Hitler daar dankbaar gebruik van. Door middel van een goed geoliede propagandamachine wekte de populistische protagonist bij het lichtgelovige volk de indruk dat hij Duitsland zou kunnen redden. In 1933 werd Hitler door Von Hindenburg tot rijkskanselier benoemd en de führer begon zijn langgekoesterde duivelse plannen in praktijk te brengen. Met het motto 'Mehr Macht für Deutschland' en 'Ich werde sie hinausfegen!', werden mettertijd de dertig bestaande politieke partijen opgedoekt.

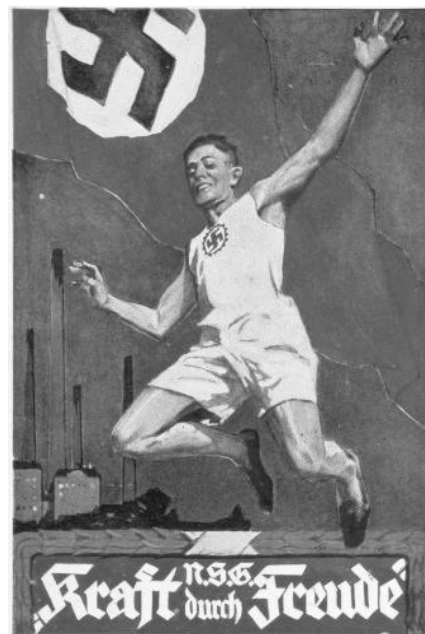


Adolf Hitler

Omdat het Duitse volk het gevaar niet zag of niet wilde zien, probeerden de geallieerden de mensen op het gevaar te wijzen, maar het mocht niet baten. Het volk wilde ook niet begrijpen dat met het motto: '*Lebensraum für ein Herrenvolk in einem Großdeutschen Reich*', alle joden naar vernietigingskampen vervoerd moesten worden. Het volk adoorde blindelings zijn führer en slechts weinig mensen hadden in de gaten, dat 'Operation Adolf' zeer fataal zou aflopen.

24.28. NSDAP-Karneval 24.28.1. Kölnische Kraft durch Freude

Na deze essentiële inleiding terug naar carnaval in Duitsland. De meeste mensen waren overtuigd dat de daadkrachtige dictator carnaval zou verbieden, maar het kwam heel anders dan gedacht. In 1933, toen Hitler alle macht in Duitsland naar zich toe trok, betekende dat ook een ommekeer op cultureel gebied en werd carnaval in Duitsland, onder controle van de NSDAP gesteld. Dat was naar de zin van Hitler, want op die manier probeerde hij de indruk te wekken, dat nazi's vrolijke en vredelievende feestvierders zijn. De NSDAP was een voorstander van massale arisch-folkloristische feesten, mits het 'Festkomitee', letterlijk en figuurlijk, naar de pijpen van de partij zou dansen. Voor dat doel had de NSDAP speciaal de organisatie *Kraft durch Freude* opgericht. Het lichaam had een meerledig doel, want naast het initiëren van grootse feesten, beloofde men arbeiders met vakanties en uitstapjes. In 1933 werden in Keulen, na twintig jaar onvrijwillige pauze, de praalwagens uit de spinnenraggen gehaald en de *Kölsche Fasteleer* zou 'großartiger' worden dan ooit.



De organisatie *Kraft durch Freude* nam het culturele leven over

In Düsseldorf vond men het maar niks en werden grote protestpamfletten en schotschriften verspreid. Sommige carnavalisten werden meteen afgevoerd naar een concentratiekamp, andere vluchtten naar

België of Nederland, want dat was in 1933 nog mogelijk.



Boordfest carnavalsevenement door de Nationaal-socialistische organisatie Kraft durch Freude in Keulen

Bütteredner uit Düsseldorf persifleerden zo mogelijk de uitgestrekte arm behorende bij de Hitlergroet. Op het moment dat hij in de ton stapte en die beruchte groet bracht zei hij: 'Räent 't?' ('Ik denk dat het regent?') De volgende grapjas stapte in de bütt, stak de rechter arm naar voren en zei: 'Zo hoog stond vorig jaar het water in de Rijn!' Dat kwam hem duur te staan want hij mocht niet meer optreden. Wij moeten de feestcomités van Düsseldorf en Aken prijzen voor de wijze waarop zij weigerden om een instrument van nazi's te worden. Karl Schleswig, een kunstenaar uit Düsseldorf, ontwierp acht antinazistische carnavalswagens en vluchtte



Zelfs sporters brachten de Hitlergroet - tonpraters namen het in Düsseldorf in 1933 nog op de hak

meteen naar België, om aan de wraak van de nazi's te ontkomen. Terwijl andere carnavalisten in Düsseldorf gearresteerd en naar Berlijn afgevoerd werden, dachten de opportunisten in Keulen daar anders over: 'Et is wie et is – Et kütt wie et kütt – Da kannste

nix dran mache – Ävver et hätt noch immer joot jejange !!!' (...)

Tussen 1933 en 1939 werden tienduizenden 'carnavalsvierders' vanuit alle delen van Duitsland, met speciale treinen naar Keulen vervoerd. Die mensen hadden nog nooit in hun leven *Alaaf* geroepen, maar dat hoefde in die tijd ook niet meer... Het toezicht van 'Kraft durch Freude' had ook gevolg voor het karakter van het traditionele carnaval. Tot 1933 werden vrouwen in de carnavalsverenigingen uitgesloten, zodat niet alleen de *Jungfrau* maar ook de *Regimentstochter* (*Tanzmariechen*) door een mannelijk persoon vertolkt moesten worden. Het is bekend dat de nazi's een hekel aan travestie hadden, zodat vanaf 1934 vrouwelijke rollen ook door vrouwen vertolkt moesten worden. (Opmerking: Tussen 1936 en 1939 had de 'KdF-organisatie' het ook druk met het ronselen van Duitse vrijwilligers voor het Legioen Condor, om in Spanje een andere rechtse dictator Francisco Franco (1892-1975) in het zadel te helpen.)

24.28.2. Antisemitisch

In 1934, een jaar na Hitlers machtsovername, trok al een Palestina-wagen door de straten van Keulen. Daarop struikelden orthodox geklede (verklede) joden met lange baarden en hakenneuzen, koffer in de hand, over hun eigen das. Op een bord stond te lezen: 'We maken een uitstapje naar Liechtenstein en Jaffa' en verder het moordlustige motto 'De laatste trekken weg'. Er was ook een praalwagen met het motto: 'Der letzte Jude !' Tenslotte een grote praalwagen met brood etende joden en het motto luidde: 'Das letzte Brötchen !' De duizenden toeschouwers uit alle delen van Duitsland, waren onder indruk van de geweldige expressie en de marsmuziek, allemaal in het kader van het nazistisch verleidingspotentieel.

De keurige Kölsche liedjes waren nergens te horen en daarvoor in de plaats kwamen 'hochdeutsche' teksten afgewisseld met het Deutschlandlied (Deutschland über alles !) en het Horst Wessel Lied (Die Fahne hoch !). De carnavalskreet *Alaaf* werd afgewisseld met *Sieg Heil!* Ooggetuigen kunnen zich herinneren dat de mensen op praalwagens op een groot applaus onthaald werden.



Carnavalswagen met antisemitisch motto in de Keulse optocht van Rosenmontag 1934

Toen op 7 april 1933 de Arierparagraph in werking trad, moesten alle carnavalisten van niet arische afstamming geroyeerd worden en daarmee sloeg Keulen definitief de verkeerde weg in. Op 15 september 1935 vaardigden de nazi's de rassenwetten van Nürnberg uit. Het jaar daarop trok carnavalswagen nummer 13 door de Keulse straten, waarin de rassenwetten gebruikt werden om met het Joodse volk de spot te drijven. De Kölner Stadt-Anzeiger prees de constructeurs en de bemanning van de praalwagen en schreef over een zeer geslaagd en grappig initiatief. (...)



Endlösung voor de Joden op carnavalswagen Keulen 1934



Historische foto uit de nationaal-socialistische tijd - Uit Alaaf und Heil Hitler

24.28.3 Herrenras en Weicheier

De nazi-ideologie drukte vanaf 1934 tot 1939 een stevige stempel op het Keulse carnaval, zodat in 1938 homoseksuelen moesten verlaten. Hitler was overtuigd dat mannen voorbestemd zijn om soldaat te worden en voor anders geaarde mannen gebruikte hij de uitdrukking 'Weicheier'... Hitler zei steeds: 'Homoseksualiteit is onverenigbaar met het Nationaal-Socialisme, omdat homoseksuelen mannen en lesbische vrouwen niet kunnen voortplanten en daardoor de 'reproductie' van een Herrenras in de weg staan'. (...)



Homoseksuelen werden naar concentratiekampen verbannen

De Keulse middenstand vond het prachtig en verdiende veel geld aan de mensenstroom die Keulen bezocht. Toch had in 1938 een Keulse redacteur moed om een kleine subversieve 'Rosenmontagkrant' te drukken. Hij nam kopstukken zoals Göring en Goebbels op de korrel en keurde ook de morsige methodes van partij af. De goede man moest zich uit de voeten maken.

24.28.4. Das Dreigestirn

1938 was het voorlaatste jaar dat in het carnavalvierende Rijnland, dominante dansmariekes op de Bühne huppelden. In 1939 stond carnaval in Keulen onder het sarcastische motto 'Singendes, klingendes, lachendes Köln' en refereerde daarmee aan de glasscherven op straat, een gevolg van de beruchte en beestachtige 'Kristallnacht', waarbij de etalageruiten van alle joodse winkels ingegooid werden. In 1940 en de volgende zeven jaar trokken geen optochten en zakte Duitsland af naar een niet eerder gekend dieptepunt. Pas in 1947 werd in Keulen de draad voorzichtig opgepakt, maar de rol van 'die Kölsche Marie' (dansmarieke)

bleef voorbehouden aan een vrouw. Anders dan bij *Ihre Lieblichkeit (Jungfrau)*, die uit historische overwegingen door een man vertolkt werd. De *Jungfrau*, als onlosmakelijk aspect van het *Dreigestirn* kent een lange traditionele vastenavondhistorie, anders dan dansmariekes, dus huppelende marketentsters, die duidelijk gelieerd zijn aan het nieuwtijdse expressieve commerciële carnaval. (Opmerking: *Der Boor (boer)* die ook deel uitmaakt van het trifolium werd voor het eerst genoemd in een document uit 1422.)

24.28.5. Vergangenheitsbewältigung
Mensen die denken, dat na de oorlog de nazi-carnavalisten bij de lurven gepakt werden, hebben het goed mis. Het tegendeel was het geval, de topmensen die eenmaal in het zadel zaten, bleven in het zadel en deelden vanaf 1947 alweer de lakens uit. Omdat het arrogante Duitse volkslied '*Deutschland, Deutschland über alles !*' na de oorlog niet opgevoerd mocht worden, componeerde Karl Berbuer (1900-1977) uit Keulen in 1947 het volkslied '*Wir sind die Eingeborenen von Trizonesien*'. Daarmee bedoelde hij de inwoners van het in drie zones verdeelde West-Duitsland.



Karl Berbuer verkondigde in zijn Trizonesienlied Die alten Zeiten sind vorbei
Ontzettend dom en onverstandig, om die carnavalssjlager in 1949 tijdens een Europese wielervedstrijd in Keulen, op te voeren. Geallieerde officieren die de melodie en tekst niet kenden, dachten dat het een echte hymne was, gingen in de houding staan en salueerden...

24.28.6. Nazi's bleven de baas
Het is ongelooflijk dat in 1950 de voormalige nazidienstleider Thomas Liessem, president van het Festkomitee werd. Ook andere

nazikopstukken bleven op hun plaats en hielden elkaar een hand boven het hoofd. In Keulen kon het allemaal nog erger, want tegenstanders die in 1934 geroyeerd werden, bleven ook na de oorlog geschorst. De nazi's hadden het nog steeds voor het zeggen. In het licht van het bovenstaande is het onbegrijpelijk dat CDU-kopstuk Konrad Adenauer in het voorjaar 1946 in de aula van de herbouwde universiteit een toespraak hield voor meer dan 4000 genodigden: 'Nergens anders in Duitsland werd zoveel geestelijk verzet tegen het nationaal-socialisme als in Keulen!' (...) In dat jaar legde Thomas Liessem, kopstuk van het Keulse carnaval en gewezen nazidienstleider een verklaring af: 'Het feestcomité was steeds een onverschrokken strijder tegen de nazipartij!' (...) In Keulen werd alweer een mythe geboren; de stad werd neergezet als een haard van verzet tegen het bruine geweld en Liessem werd in 1950 president van het *Festkomitee*...



De oude carnevalspresident Thomas Liessem - links - die de nazis welgezind was bleef na de oorlog gewoon in functie

24.28.7. Befehl ist Befehl!
Wij weten dat de noeste nazi's die tussen 1933 en 1939, vanuit alle plaatsen naar Keulen vervoerd werden om er carnaval te vieren, niet *Alaaf*, maar *Heil Hitler* moesten roepen. Voor de Duitse historicus Carl Dietmar was dat aanleiding enig onderzoek te verrichten en werd daarbij geassisteerd door Marcus Leifeld. De auteurs hadden toen nog niet in de gaten dat zij in een wespennest zouden trappen. Met het boek '*Alaaf und Heil Hitler - Karneval im Dritten Reich*', kon het duo bewijzen dat de man op de straat wel

degelijk wist wat er in Duitsland aan de gang was. 'Wir haben es nicht gewusst!' – was achteraf een zeer gebrekkig excuus.

De Keulse carnavalsvereniging Rote Funken bestond (bestaat) uit middenstanders, zij was de drijvende kracht achter het bruine carnaval en vond het een hele eer om met de nazi's te heulen. Maar over dit onderwerp mocht in het naoorlogse Keulen niet gepraat en zelfs niet gefluisterd worden...

Toen Carl Dietmar in 1995 met zijn onderzoek naar het naziverleden van de 'oppernarren' aan de gang was, vond er bij het Keulse 'Traditionskorps Rote Funken' een generatiewissel plaats. Dat was van voordeel, want doordat de oude nazigezinde macho's achter de geraniums van hun riante villa's verdwenen, konden met hulp van onbesmette bestuursleden de archieven 'gesorteerd' worden.



Carl Dietmar · Marcus Leifeld

Alaaf und Heil Hitler **Karneval im Dritten Reich**



Alaaf und heil Hitler rekende af met oude carnavalsmythes

In 1999 publiceerde een Keulse krant een paar details en dat viel bij veel lezers in slechte aarde. Door middel van brieven en woedende telefoontjes luchtten oud-nazi's hun hart en Carl Dietmar kreeg te horen dat hij een *Jüdisches Dreckschwein* is. Natuurlijk waren er ook carnavalisten die de bedrijvigheid van de carnavalspresidenten en hun aanhang verdedigden met het motto: 'Befehl ist Befehl!' Maar de inhoud van de archieven en de duidelijke teksten van de verzegelde

documenten, brachten heel andere zaken aan het licht. Helaas waren ook een aantal documenten uit het archief verdwenen... Het is vreemd dat geen Keulse uitgeverij het aandurfde om de studies van Dietmar en Leifeld uit te geven, zodat het boek bij de Herbig Verlag in München gedrukt moest worden.

24.29. Karneval in Oche

24.29.1. Dialekt adieë

Over Karneval in Keulen kan men een boek, over Fasnet in Freiburg, Fasching in München en Fastnacht in Mainz zou men zelfs een trilogie kunnen schrijven. Maar wij moeten ons beperken en sluiten de laatste aflevering van *Vastenavond versus carnaval* af met carnaval in Aken.



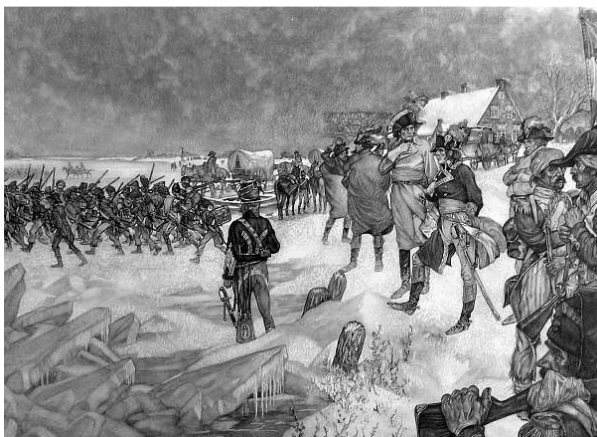
De opening van het Akense straatcarnaval

Soms hoort men in Aken nog wel eens het oeroude lied: 't Is jo Fastelovvend, ruderideralala!' De sjlager herinnert ons aan de tijd dat er nog Vastenavond gevierd werd en de mensen vermomd door de straten trokken. Net als bij ons heeft ook in Aken, Vastenavond plaats moeten maken voor het commerciële carnaval, maar ook daar zijn gelukkig een paar historische rudimenten bewaard gebleven. We mogen niet beweren dat het Akens dialect een vastenavondsrudement is, maar het is wel een feit, dat in de tijd dat er *Fastelovvend* gevierd werd, veel meer *Öcher* gesproken werd dan nu. In die tijd kon men aan een loket of in een winkel onbezwaard de Akense tongslag hanteren, maar iemand die het thans doet wordt bekeken alsof ie van een andere planeet komt. Voor het laatst werd het Akens dialect gehoord in volkswijken zoals Roeës en Saankel (Rosstraße respectievelijk Sandkaulstraße), maar sinds er Turkse gastarbeiders wonen, horen we daar geen dialect meer. Waarom in Keulen wel Keuls,

maar in Aken geen Akens gepraat wordt, is voer voor psychologen!

24.29.2. Franse bezetting

Net als onze streek, werd ook Aken van 1794 tot begin 1814 door de Fransen bezet. Op 22 september 1794 sloegen de Oostenrijkse legers op de vlucht en een dag later moest een deputatie uit Aken de 'stadsleutel' in het hoofdkantoor van de Franse generaal Jourdan in Herve overhandigen. Bijna twintig jaar stond de domstad onder de knoet van de Fransen totdat die in de vroege ochtend van 17 januari 1814 op de vlucht sloegen, toen ze hoorden, dat kozakken in aantocht waren. Geen minuut te laat want kort daarna trokken twee Russische regimenten de stad binnen. In 1802 was Aken de hoofdstad van het departement Rur (Roer), waartoe ook wij een tijdje behoorden. In die zogenaamde Franse tijd werden alle mogelijke feesten, dus ook vastenavondvieringen verboden. Veel erger was, dat gezonde mannen tussen 18 en 40 jaar, bij het Franse leger hun dienstplicht moesten vervullen. Veel soldaten sneuvelen op Oost-Europese slagvelden, met name de Volkerenslacht bij Leipzig die van 16 tot 19 oktober 1813 duurde, waarbij meer dan 90.000 soldaten om het leven kwamen.

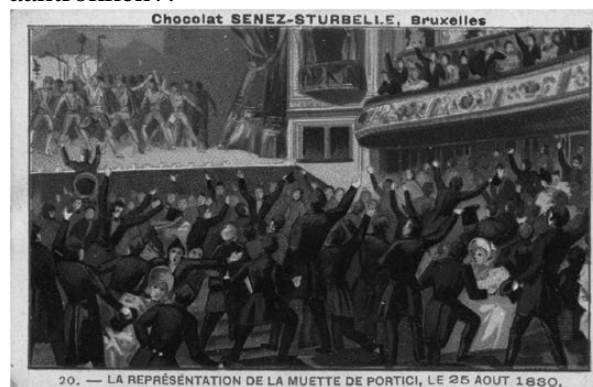


Door de Fransen werden publieke authentieke feesten opgeschort

24.29.3. Allahf Oche...

Wij weten inmiddels dat tijdens carnaval in Keulen, Pruisische imitatie-uniformen gedragen werden om de nieuwe landheren te treiteren. Het is minder bekend dat vastenavondvierders in Aken al een paar jaartjes eerder, Franse namaakuniformen en neponderscheidingen droegen. Wellicht waren

het originele Franse uniformen, die feestvierders bij gebrek aan beter aantrokken?!



Theateropvoering van De Stomme van Portici kende uitzinnige reacties - Aken-Burtscheid kende een eigen versie

In Aken werd op 15 februari 1829, met de naam *Florresei*, de eerste carnavalsvereniging opgericht. Naast een feestzaal, beschikte de vereniging ook over een Theaterbühne. Reeds op carnavalsdinsdag 3 maart 1829 werd in het stadstheater het stuk '*Allahf Ochen en wen 't versönk !*' opgevoerd. Een jaar later verraste de *Florresei*, vriend en vijand, met het stuk '*Die Stumme von Burtscheid !*' (Opmerking: Toeval bestaat niet, maar het was wel zeer opmerkelijk, dat op 25 augustus 1830, ter ere van de 59^e verjaardag van koning Willem I, in de Muntshouwborg te Brussel, de opera '*De stomme van Portici*', opgevoerd werd, waarbij de gemoederen van de revolutionaire bezoekers zeer in beroering kwamen. Op het moment dat, in Brussel, de aria '*Amour sacré de la patrie !*', op de klanken van de Marseillaise gezongen werd, sloeg de vlam in de pan. Overal braken anti-Hollandse rellen uit, die tot de Belgische Opstand leidden en korte tijd later de soevereiniteit van het koninkrijk België tot gevolg had.)

Voor de *Florresei* in Aken was dat een reden om nog een keer, maar nu als persiflage '*Die Stumme von Burtscheid !*', op de planken te brengen. Dat had ook voor Aken gevolgen, want de Pruisische koning verplaatste op 4 september 1830 een grensbewakingdetachment van de VIII Armee naar deze streek en op 9 september inspecteerde kroonprins Willem van Pruisen het garnizoen. Op 4 oktober 1830 werd het 26^e infanterieregiment naar Aken verplaatst...

24.29.4. Erholung...

Volgens niet bevestigde geruchten zou kroonprins Willem van Pruisen zich tijdens een carnavalsviering in Aken of omgeving bevonden hebben. Uiteraard niet om te vieren, want dat past niet bij de Pruisische zeden, maar om de soevereinsverwikkelingen tussen Nederland en België van kortbij te volgen. (Opmerking: Die complicaties vonden plaats tussen 4 oktober 1830 toen België zich onafhankelijk van Nederland verklaarde en 4 november toen er een wapenstilstand gesloten werd. Maar in die tijd was hier geen carnaval.) Hoe dan ook, toen de kroonprins terug in Berlijn kwam, was hij niet blij met het matig Pruisenminnend Rijnland en als fervent carnavalshater verbood hij de grote optocht en in de straten iedere vorm van vermomming. Maar ook zonder stoet en zonder maskers, vierde de Florresei en organiseerde een feestmaaltijd voor 333 behoeftige mensen. (Opmerking: Het is uitermate vreemd dat POLL, het geschiedenisboek van Aken, met geen woord rept over de eerste zes maanden van 1830.)



De oprichters van de Akense Florresei in 1829

In 1837 besloten welgestelde kooplui en fabrikanten de *Erholungs Gesellschaft Aachen* op te richten, om op legale wijze een vorm van gezelligheid met gelijkgezinden te vieren... Thans, 174 jaar later, bestaat die vereniging nog steeds en heeft 160 leden. De vereniging werd niet door de Duitse Kroon verboden omdat die zich voornamelijk bezig hield met de kegel- en biljartsport... Verder kennen we in Aken de Noppene-Garde, die vroeger met carnaval steevast een *balle masqué* organiseerde en volgens de overlevering was dit 'vastenavondresidu' het

hoogtepunt van het jaar. Het waren zeer elegante feesten die ieder jaar een ander motto hadden. Het was niet verplicht om gekostumeerd te verschijnen, maar zonder masker kwam men niet binnen. Ook tegenwoordig worden de gasten na het betreden van de balzaal begroet door *Chapeaux d'honneur*.



De Noppene-Garde

Pas in 1840 waagde de Florresei zich weer, zij het in de vorm van een historische stoet, met een aantal praalwagens op straat. In dat jaar vierde men op pronkvolle wijze het bezoek van keizer Karel V aan Aken. (Opmerking: Die optocht herinnerde aan Karel V die op 23 oktober 1520 in Aken tot koning gekroond werd. Feitelijk was het geen carnavalsoptocht.)

24.29.5. Ehrenhüte zijn geen hoeden...

In 1840 besloot de Florresei om 'carnavalspolitie' op te richten, die ook wel *Tanzordner* en *Ehrenhüte* genoemd werden. De AKV (Aachener Karnevals-Verrein (van nu) maakte onlangs een grote fout door 'hüte' te vertalen met hoeden (speciale hoofddeksele die uitgedeeld werden), maar de oude Florresei bedoelde natuurlijk de 'Eerhoeders', (hoeders van de goede zeden). Kennen de Akenaren hun taal niet meer of was het ironie? Het intensieve onderzoek hebben we te danken aan de bekende Akense auteur en redacteur Helmut A. Crous uit Aken. Via hem kwam ik ook aan de weet dat tijdens de carnavalsoptocht van 1883 een reusachtig *Narrenschiff* door de straten van Aken getrokken werd. Helaas gebeurde er tien jaren niks, want pas in 1893 besloot men in Aken om het gebruik van de carnavalsoptocht in ere

te herstellen. Het liep niet lekker in Aken, want de volgende optocht kwam pas op 26 februari 1906 op straat. Wel werden in die tijd met de naam *Divertissementchen*, toneelstukjes opgevoerd, waar vanwege de goede zeden, alle rollen door mannen vertolkt moesten worden.



Otto von Bismarck - ijzeren kanselier - nam in dank het erelidmaatschap van de Knüllen-Büllen aan

24.29.6. Knüllen-Büllen

Aken met zijn meer dan 50 carnavalsverenigingen kent veel interessante *histörschen*, want over de naam van een vereniging moet echt nagedacht worden... In 1872 zaten een stel wijze (of dwaze?) mannen aan de stamtafel van café Pulvermühle in Aken om een naam te bedenken voor hun nieuwe carnavalsvereniging. Naarmate meer bier door de dorstige kelen kolkte werd het minder gemakkelijk en net toen de heren besloten om naar huis te gaan werd met enig geweld de cafédeur geopend... Met veel woede en razernij stond plotsklaps de eega van de voorzitter midden in het café en furieus te kennen gaf dat het nu maar eens afgelopen moest zijn. Tot haar man zei zij: 'Könste wahl no heäm du versaufe hönk!' en tegen de andere mannen: 'Maht dat ühr schloffte jöt, ühr rosetijje Knülle-Bülle!' De mannen sprongen een gat in de lucht, door toeval ontstond een naam voor hun vereniging... Toen de vereniging in 1897, haar zilveren jubileum vierde, bood men kanselier Otto von Bismarck het erelidmaatschap aan. Hij nam het aan en dankte de vereniging.

24.29.7. Öcher Platt

In 1907 werd in Aken de vereniging *Öcher Platt* opgericht. Thans, meer dan honderd jaar later, zit de vereniging met de naam in haar maag, want taalonderzoek bracht aan het licht, dat in Aken geen Platduits (Nederduits), maar een Hoogduits dialect gesproken wordt en dat de stad aan de oostkant van de Benrather taalgrens ligt. Maar gedane zaken nemen geen keer. (Opmerking: Ook de Nederlandse plaatsen Kerkrade, Simpelveld, Bocholtz en Vaals, liggen aan de oostkant van die taalgrens, hetgeen betekent dat in deze plaatsen een variant van de Hoogduitse taal gesproken wordt. Nederduitse (Platduitse) varianten worden gesproken in de rest van Nederland. In oudere boeken wordt ons dialect ook wel Middelhoogduits genoemd, maar nooit Middelplatduits.)



Beeldmerk van Öcher Platt - surfende wolf van de Domhistorie met kloppend hart voor Aken

Toen in 1907 in Aken, door Will Hermanns en Josef Schregel, in het Karlshaus de *Verein für Mundart und Volkskunde Öcher Platt* opgericht werd, om het gebruik van de volkstaal aan te sporen, begrepen de Akenaren het niet. Dialect praat men en hoeft niet beschermd te worden! Korte tijd later beschikte de vereniging over 450 leden waaronder ook dames. Hieruit blijkt dat dit een geëmancipeerde organisatie was, want bij de meeste andere verenigingen was dit onmogelijk. De dames kregen ook de beschikking over een eigen *Frauenhüksje* in het tijdschrift van de vereniging. Ook dat is heel bijzonder, want over politiek en religie mocht in geen geval geschreven worden. Tegenwoordig telt de vereniging iets meer dan 900 leden. Het oorspronkelijke doel was

om de sappige *Öcher* tongval, in lengte van dagen te behouden. Dat na de verloren Tweede Wereldoorlog duizenden vluchtelingen uit Silezië, Pommern, Sudeten enz. in Aken toevlucht zouden zoeken vermoedde toen geen mens. Ook de duizenden Turkse gastarbeiders vonden het niet noodzakelijk om het dialect van Aken te leren, zij hadden al genoeg moeite met de Duitse taal. Feitelijk was dit de eerste dialectvereniging in het Duitse Rijnland, want op andere plaatsen was het behoud van het plaatselijk dialect het werk van de heemkundeverenigingen.

24.29.8. Ontmannen...

Carnaval in het Rijnland is veel intensiever dan in het Maasland, dat merkte ik gedurende die meer dan 25 jaar dat ik in Aken werkte. Op *Fettdonnerstich*, de donderdag voor carnaval, werd het bekende omkeerprincipe 'glashelder' in praktijk gebracht. Niemand op kantoor waagde het een pen in zijn/haar hand te nemen en het voeren van zakelijke telefoongesprekken was niet mogelijk, aangezien er altijd een paar 'dwazen' waren, die luidkeels begonnen te zingen en te schreeuwen. Op die dag haalde het geen verstandig man in zijn hoofd om een stropdas te dragen, want die werd in de kortste keren, dertig centimeter korter geknipt. Voor de 'dames' was dat het buitenkansje om de collega's op een ludieke manier te ontmannen.



Met Altweibarfassnacht wordt menig man ontmand middels zijn stropdas

Nooit zal ik de dag vergeten dat de directeur in Aken, uitgerekend op die dag, twee verkoopmanagers uit Nederland ontbood. Neen, niet om te vieren, maar voor

gesprekken op hoog niveau. Die mannen uit het kille Holland, voor wie *Altweiberfastnacht* een onbekend begrip was, hadden een zwart kostuum aan met een kostbare rode stropdas uit fijne zijde. Een tiental leuke bontgesjminkte kantoorgrieten werd van de aankomst in kennis gesteld en toen de Hollandse heren de eerste schreden in het gebouw zetten, werden zij overvallen. De talrijke kusjes lieten zij zich welgevallen, maar dat de dure dassen afgeknipt werden, nog wel voor het bezoek aan de hoge baas, vonden ze maar niks. Zij wisten echt niet wat hen overkwam en hun reacties waren een mix van verbazing, verbolgenheid en verbijstering. Die mannen dachten werkelijk, dat ze in Dante's inferno terecht gekomen waren en wisten niet wat er aan de hand was. Met in hun gezicht de verse sporen van rode lippenstift en onder hun adamsappel een restje stropdas van 5 cm trokken zij naar het kantoor van de baas...



Daar merken ze pas dat het doorgestoken kaart was, want bij de directeur op tafel lagen twee fonkelnieuwe stropdassen. Ze kregen de goede raad om de dassen in hun Samsonite op te bergen. Van de directeur kregen de Hollanders ook te horen, dat ze blij mogen zijn dat het bij stropdassen gebleven is, want heel lang geleden werden ook wel eens andere dingen afgeknipt. Voor die twee gasten was het een onvergetelijke belevenis, waarvan zij de humor wel konden inzien.

(Opmerking: Dat is niet overal het geval, want een Noordduitse zakenman die tijdens Altweiberfastnacht 1987 een bezoek aan Keulen bracht en daar op carnavalistische wijze 'ontmand' werd, kreeg een aanval van razernij. Hij eiste schadevergoeding en toen de vrouw dat weigerde haalde hij er een politieagent bij die proces-verbaal moest

opmaken. Een paar maanden later kwam het tot een rechtszitting en de zakenman keek nog veel sipper toen hij van de rechter te horen kreeg, dat in Keulen soms carnavalsmaatstaven gelden en iedere man er op Altweiberfastnacht terdege rekening mee moet houden, dat zijn stropdas afgeknipt wordt. (...) Een carnavalservaring rijker en een illusie armer, reed de zakenman terug naar het kille noorden.



Ook voorname carnavallisten moesten het ontgelden

24.29.9. KADAG

Het *KarnevalsArchiv und Dokumentationszentrum des Aachener Grenzlandkarnevals* bevindt zich in Würselen-Morsbach in de Balbinastrasse 3. Enerzijds is KADAG een centraal archief, anderzijds een museum met wisselende tentoonstellingen, die materiaal behorende bij het zogenaamde 'Vijfde Seizoen' archiveren en tentoon stellen. Tegenwoordig 'regeren' in Aken meer dan vijftig prinsen van een gelijk aantal verenigingen. Hier wordt ook aandacht besteedt aan de iets andere vorm van carnaval, zoals die in ons Limburg en in België gevierd wordt.



Raad van Elf van de Florresei

Bovendien bevindt zich in Aken sinds 1999 de mogelijkheid om een carnavalsarchief te

raadplegen. Reeds in 1829 werd in Aken de *Florresei* opgericht en sindsdien kwam veel materiaal bij elkaar. Dat in Aken reeds in de 16^e eeuw uitbundig Vastenavond gevierd werd is minder bekend. Dit museum bevindt zich in Haus Löwenstein, Markt 39 te Aken en is iedere eerste maandag van de maand, van 16 tot 18 uur geopend. Groepen kunnen ook een telefonische afspraak maken met nummer 0049.241873952. A propos: De toegang is gratis.

Epiloog

Over het algemeen werden de afleveringen afgesloten met een *Prefatie*, die steeds betrekking had op de inhoud van de volgende aflevering. Deze keer sluiten we af met een *Epiloog*, want met 'carnaval in Duitsland' komt een einde aan een lange 'vastenavondroman'. Het begon met de vruchtbaarheidsfeesten waarbij het 'faseln' (vozen) een grote rol speelde. Dan de matronencultus met het daaraan, veel later, gelieerde *Dreigestirn*. Dan de *roebelspot* en de veel verschillende omkeerrituelen, de winterwende, de maankalender en de daaraan gekoppelde menstruatie en vruchtbaarheid. Dat het huidige commerciële carnaval ook aan de maankalender gekoppeld werd/wordt weten de meeste mensen niet. Ook kwamen *Narrenschiff* en de bij ons bekende Blauwe Schuit aan de orde. De laatste aflevering gingen over *poldercarnaval*, *zotten in Vlaanderen en les Gilles in Wallonië*. Mettertijd werd duidelijk gesteld dat *Faselabend*, *Vastenavond en carnaval*, ieder zijn eigen wetten en plichten kent. De onderlinge verschillen zijn veel groter dan de overeenkomsten. Faselabend was heidens en werd verboden, Vastenavond was des duivels en werd aan banden gelegd en tenslotte konden Kerk en dwazen zich met carnaval verenigen. Dat het ooit anders was stond in een RK krant in 1895: 'Helaas ook in sommige katholieke steden, waar het bestuur uit ijdele vrees of uit verkeerd begrepen eigenbelang zich tegen de losbandigheid niet durft verzetten. Daar grijpen tonelen plaats die eene eerlijke pen niet mag beschrijven en een deftig man niet zonder blozen kan aanschouwen'. (...)

W7310 T38725 C9